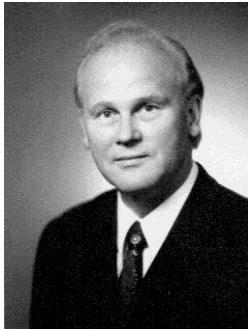

Põllumajandusteaduste kandidaat ILMAR LAURITS – *In memoriam*

01.04.1927–†12.05.2014

Kui ma Luunjas peazootehnikuna teinekord hommikuti kella nelja ajal mõne lauda juurde sõitsin, et lüpsjaid-talitajaid üllatada, siis tihtipeale oli direktor Laurits enne mind juba kohal. Seejärel võttis ta osa kella seitsmesest nõupidamisest, käis päeval uue aiandi jaoks Tallinnas asju ajamas ning jõudis õhtul sovhoosi peal tiiru tehes ennast kurssi viia päeva jooksul tehtuga. Ikka ise roolis. Muidu oleks 2,5 autojuhikohta pidanud veel lisaks ligi 700 töötajale olema. Töoinimesed ei kartnud tema Volga saabumist. Pikka ohvitserikasvu meest koos autost väljahüppava taksikoeraga ikka oodati, et talle otse oma muret kurta. Sünniaastast tulenevalt oli ta omal nahal tundnud paljutki – seetõttu said enamjaolt andeks nii eksinud töömehed kui ka auto sisepolstri komposteerinud taksikoer. Viimaste nimed tulenesid tal ikka Vana-Rooma keisrikodadest. Varajane tõusmine, lugupidav suhtumine alluvatesse, samal ajal nõudlikkus kokkulepitu saavutamiseks – see kõik oli positiivseks eeskujuks noorematele spetsialistidele.

Lauritsat mäletatakse enamasti 12-hektarilise aiandi ja Anne katlamaja loojana. Vähemad on kursis tema ettevõtmistega Luunja mõisakompleksi taaskasutusse võtmisel, sellealaste restaureerimistega jms. Mahajäänud majanditele ehitasid KEK-id ja MEK-id. Tartu rajoonikeskusest öeldi: Luunja pikk saab ise hakkama, ja saigi. Allakirjutanul oli võimalik eeskätt tänu Lauritsale käivitada 1980. a kohalik ratsaspordibaas ja arendada nn perekondlikku töövõttu ning temalt oli ka teise akadeemilise isana heakskiit minu aspirantuuri minekul.

Direktor Laurits pani rõhku heakorrale. Ta tõi näite, et enne sõda Luunja Riigimõisa valitseja Hahn olla tulnud välismaalt ja nägi pargis riisumata lehti. Kohe võeti töölised kartulipanekult, riisuti park ja pandi kartulit edasi. Veel teinegi näide temalt. Riigimõisa nädala palgarehkendusteks saadeti andmed reedeti liinibussiga Tallinna Seemnevilja Ühisusse, laupäeviti pealelõunal maksti palk välja jms.

Kuidas Ilmar Laurits kõike jõudis? See selgub pilgudest tema elu- ja teenistuskäigule. Ta sündis 1. aprillil 1927. a Tartumaal Krüüdneri vallas Maaritsal taluomaniku noorima lapsena. Koolitee algas Krüüdneri algkoolis (1935), järgnes Otepää Gümnaasium (1940–1944), sõja-aastad ja sundteenistused, Tartu 6. Keskkool ja asumine üliõpilaseks (1948) ning EPA zootehnikateaduskonna lõpetamine (1955). Edasi tuli Rakvere rajooni Roela sovhoosi peazootehniku ja sama rajooni põllumajandusinspeksiooni peazootehniku (1956–1962) ametikoht, hiljem sama rajoonis Vinni Nädissovhoostehnikumi direktori asetäitja (1962–1965) ametikoht ning Tartu rajooni Põllumajanduse juhataja asetäitja amet.

Ilmar Laurits kaitses 1972. a prof. Karl Kurmi juhendamisel põllumajandusteaduste kandidaadi kraadi. Uurimusteemadeks olid uuslõpsi- ja kinnisperioodi pikkuste ning poegimisaja mõju piimatoodangule. Tema kirjutised ja trükitud juhendid olid suunatud rohkem praktikutele.

Alates 1973. aastast algas Lauritsal tema küpseim ja tuntuim eluperiood Luunja sovhoosi direktorina. ENSV teenelise zootehniku aunimetus omistati talle 1977. aastal, kümnekond aastat hiljem aga riiklik preemia. Direktoriameti pani ta maha 1992. aastal, seoses reformidega. Mitmel korral oli ta valitud Luunja Vallavolikokku, 2005. a omistas Vabariigi President talle Valgetähe IV klassi ordeni.

Pensionipõlve pidas I. Laurits Tartu-lähedases Lohkva külas Lepiku talus, tegeles köögi- ja puuviljandusega, kinkis teda külastanud endistele kolleegidele erialakirjandust, eriti huvitus endiselt (taksi)koertest ja hobustest.

Ilmar Laurits oli abielus Leonore Lauritsaga alates 1954. aastast, peres kasvas kaks poega ja tütar. I. Laurits suri 12. mail 2014. a. Ta on maetud Tartusse Puiestee tn kalmistule.

Heldur Peterson
Pm. kand.